

Posudek na bakalářskou práci RNDr. Pavla Křížka *Důkazy existence Boží v Descartových Principech filosofie*.

Autor RNDr. Pavel Křížek se ve své bakalářské práci zaměřil na dodnes velmi diskutovaný a pro křesťanskou filosofii jistě velmi závažný problém důkazu Boží existence. V rámci této velmi široké tematiky ho pak zaujalo řešení, s nímž se setkáváme v práci zakladatele novověké myšlenkové tradice u R. Descarta.

Práce je rozčleněna zhruba řečeno do třech myšlenkových celků. V první části, která má povahu obecného úvodu, autor klasifikuje různé typy důkazů Boží existence. V druhé části jsme pak seznámeni s těmi myšlenkovými východisky Descartovy filosofie, které jsou nejenom nutným předpokladem k pochopení samotných důkazů, ale i role, již v rámci Descartova systému hrají. V závěrečné části autor vysvětluje a podrobně komentuje ontologický a kosmologický důkaz Boží existence.

K pozitivům práce patří zejména sevřená myšlenkovou stavba, která čtenáři umožní poměrně snadný přístup k důležitému tématu Descartovy filosofie; dále snaha o argumentaci nebo doložení tezí a konečně bohatá práce s naší i zahraniční literaturou. Zvláště bych pak chtěl vyzdvihnout autorův nápad uvést celý text výňatkem z rozhovoru o důkazu existence Boha mezi Coplestonem a Russellem. Takováto variace na úvod totiž neupozorňuje pouze na aktuálnost a důležitost celé diskuse, ale jinak suchému filosofickému textu propůjčuje i určitou dramatickost.

Hlavní nedostatek předkládané práce vyplývá pravděpodobně ze skutečnosti, že ji autor dokončoval v určitém časovém stresu. Při četbě se setkáváme nejenom s překlepy a nepřesnými formulacemi a myšlenkovými skoky, ale i s nepřesnostmi, které mají věcnou nebo pojmovou povahu. Autor např. tvrdí, že Russell byl pacifista až v poslední třetině svého života. Russell byl však za své pacifistické názory vězněn již za první světové války (str. 5). Dále tvrdí, že po smrti Descartově se již přestali číst latinští autoři. Zde však neprávem opomíjí celou druhou scholastiku a fakt, že na univerzitách byla nadále jediným jazykem, v němž se vyučovalo, latina (str. 10). Problematické a nezdůvodněné se mi zdá ztotožnění Descartových idejí s nutnými pravdami. Celý Descartův myšlenkový postup je snad založen na tom, že v ideji Boha se určitým způsobem skrývá i existence. Tento postup by však byl naprosto nepochopitelný, ztotožnili-li bychom ideu Boha s nutným výrokiem (str. 17). Ztotožnění nutných pravd s ideami pak navíc podle autora vede k závěru, podle něž Descartova pochybnost byla metodická a nikoli existenciální. Z textu však není patrná nejmenší souvislost mezi těmito na první pohled zcela odlišnými oblastmi (str. 17). Není mi ani jasné, jak může hrát existence Boha hlavní roli při legitimizaci rozumu. Kdyby tomu tak bylo, pak by přeci nebylo možné Boha rozumově dokázat (str. 22). Když se autor snaží v duchu Descartově odpovědět na otázku, zda máme všichni stejné ideje, dopouští se kruhu. Fakt, že máme všichni stejné ideje, totiž vysvětluje existencí Boha. Existenci Boha jsme však dříve dokázali z ideje Boha.

Poněkud problematický se mi konečně jeví i autorův snad až nekritický obdiv k Descartovi. V celém textu nenajdeme jedinou skutečnou pochybnost či náznak nesouhlasu s myšlenkami tohoto jistě jinak významného filosofa. Je přitom poměrně dobře známo, že východiska tohoto prvního novověkého filosofa jsou předmětem kritiky nejenom křesťanských filosofů, ale i filosofie současné. Např. Descartova orientace na problematiku vědomí vede poměrně jednoznačně k těžko přijatelnému subjektivismu. Subjektivismus však stěží může stát nejenom základem moderní vědy, která na objektivitu svých postupů a závěrů klade velký důraz, ale vyplývají z něj značné problémy při důkazu Boží existence. Důkaz přestává být nějakou objektivní cestou k uznání Boží existence, ale je, jak správně podotýká Křížek, pouze jakýmsi úsilím o odstranění filosofických předsudků, které brání v intuitivním pochopení (str. 36). Dokazující by tak sehrál roli jakéhosi guru, který svého posluchače vede

k intuitivnímu pochopení tohoto axiomu. Navrhuji, aby se autor v rámci své obhajoby zaměřil právě na tuto problematiku, tj. aby se pokusil obhájit nebo dále diskutovat o Descartově deobjektivizujícím pojetí důkazu.

Přes uvedené výhrady považuji práci za velmi kvalitní a doporučuji hodnotit jako výbornou.

Mgr. Ing. Prokop Sousedík Ph.D.

Prokop Sousedík